COMMUNICATION STUDIES. СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ

УДК 0 81-119: 133.1

<https://doi.org/10.31548/philolog2019.03.074>

КОМУНІКАТИВНА ПРОФЕСІОГРАМА МЕНЕДЖЕРА З ПОЗИЦІЇ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Н. А. РУДНИЦЬКА, старший викладач,

К. В. КОВТУН, магістр філології,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: nathalie.nauu@gmail.com, kovtun.katia@gmail.com,

<http://orcid.org/0000-0002-7077-0874>

Анотація. У статті досліджено основні професійні комунікативні знання, уміння та навички менеджера, визначено їх значення під час виконання професійних обов'язків, описано професіограму менеджера з позиції ділової комунікації. Також в дослідженні охарактеризована модель комунікації на матеріалі комунікативної професіограми менеджера, окреслено пріоритетні напрями ділової комунікації і фахової соціальної перцепції. З'ясовано, що професіограма менеджера з позиції ділової комунікації – це система комунікативних норм, знань, умінь і цінностей, яка реалізується у процесі професійної комунікації і є необхідністю, що супроводжує його професійну діяльність у виробничій сфері.

Важливою і необхідною вимогою сучасності є багатoproфільність менеджера як керівника виокремленої ланки підприємства і його професійні комунікативні навички, пов'язані з цим. Його комунікації поєднують в собі системне проектувальне мислення, глибокі інженерні знання, інноваційну культуру, знання і вміння менеджера проекту, організатора виробництва в умовах сталого розвитку, а також фасилітатора міжпрофесійної комунікації.

Таким чином, ділова комунікація менеджера – це вагома частина загальної професійної культури фахівця.

Порушені питання забезпечують алгоритмізацію комунікативних дій щодо розробки стандартів професійної комунікативної компетентності фахівця.

Ключові слова: професіограма, мовна особистість, комунікативна компетентність.

Рівень науково-технічного прогресу, економічного розвитку країни, політична стабільність та соціально-культурні чинники зумовлюють підвищення вимог сучасного ринку праці, які висувуються до професії менеджера.

Вступ. Професіограма менеджера включає в себе інформацію про

комплекс загальних і професійних знань і умінь, необхідних фахівцю для здійснення ефективної комунікації як невід'ємного елемента його професійної діяльності.

Мета статті. Наше дослідження – це спроба обґрунтувати професіограму менеджера з позиції ділової кому-

© Н.А. Рудницька, К. В. Ковтун

нікації, вияснити основні професійні комунікативні знання, уміння та навички, які впливають на процес та результат професійної діяльності менеджера.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням професійно-технічної освіти в Україні займалися Т. Іщенко, Н. Ничкало, П. Лузан, Т. Герлянд, Л. Несторова, М. Шимановський, В. Манько, О. Слатвінська та ін.

Дослідження щодо професійної комунікації менеджерів належать Драгомирецька Н. М., Чукут С. А., педагогів Васильєва М., Амеліна С. М.

Професіографією як наукою займалися такі дослідники: А. Крилов, С. Батишев, В. Єрасов, С. Карпіловська, Е. Маляр, К. Платонов, В. Синявський, Н. Остріков, В. Рибалка, А. Фукін та ін.

Важливим компонентом діяльності фахівця є комунікативна компетенція, яка є однією з найважливіших професійних характеристик. Уміння розмовляти так, щоб тебе слухали і розуміли, вміти переконувати співрозмовника, створювати атмосферу довіри – це важливі компоненти комунікативної професіограми.

На розуміння сутності процесу комунікації великий вплив мали також ідеї М. М. Бахтіна, який стверджував, що обов'язковою ознакою будь-якого висловлювання є його адресованість: без слухача немає мовця, без адресата немає адресанта. А також всяке висловлювання набуває сенсу тільки в контексті, в конкретний час і в конкретному місці [8, с. 428].

Результати дослідження та їх обговорення. Професіограма – це науково обґрунтовані норми і вимоги професії до видів професійної діяльності та якостей особистості фахівця, які дозволяють йому

ефективно виконувати вимоги професії, отримувати необхідний для суспільства продукт і водночас створюють умови для розвитку особистості самого працівника. З професіограми людина отримує відомості про структуру праці, про якості, які повинна мати людина.

На думку І. Ярощук, професіограма – це перелік і опис загально трудових і спеціальних знань, навичок, умінь, необхідних для успішного виконання певного виду професійної діяльності [4].

Предметом даної статті є висвітлення професіограми менеджера. Перш за все, менеджер – це людина, яка професійно здійснює функцію управління в певній системі відносин. Менеджер відповідає за результати роботи інших людей, які працюють у групах або індивідуально.

Організація не може існувати без менеджерів, адже саме вони забезпечують виконання її мети, основного призначення, визначають необхідність і встановлюють взаємозв'язок між окремими організаціями і діями всередині неї. Менеджери розробляють стратегії поведінки організації в середовищі, що змінюється, та забезпечують урахування інтересів тих осіб і організацій, які контактують і контролюють діяльність організації [3].

Основою професійно-мовленнєвої компетентності менеджера є грамотність, тобто дотримання літературних норм у використанні фонетичними, лексичними, морфологічними і стилістичними засобами мови. Та цим поняття мовленнєвої компетентності не вичерпується. Мовлення має бути не тільки правильним, а й синтаксично різноманітним. Комунікація менеджера передбачає коректне структурно-логічно побудоване висловлювання в

© Н.А. Рудницька, К. В. Ковтун

усній і писемній формах і найдоцільнішими варіантами висловлювання [6, с.36].

Соціальна перцепція – це цілісне сприйняття соціальних об'єктів, під якими зазвичай маються інші люди і соціальні групи. В якості суб'єкта та об'єкта соціальної перцепції можуть виступати не тільки окремі особистості, а й цілі групи людей. При цьому виникають так звані еквіваленти особистості. Соціальна перцепція може здійснюватися в міжгруповій та міжособистісної формі.

Менеджер з'єднує організацію з оточенням, є ланкою, яка передає інформацію, відповідає за результати її діяльності. Він офіційно представляє свою компанію і самого себе в оточенні під час проведення офіційних заходів.

Менеджер є суб'єктами здійснення управлінської діяльності, грають низку різноманітних ролей. Для того, щоб досягти успіху у виконанні цих ролей вони вміло використовують різноманітні види комунікації, серед яких можна виділити:

- Інформування, передача інформації (виступи, бесіди, проведення нарад і зборів).

- Експресивна комунікація (прояв почуттів , переживань).

- Переконуюча (прагнення вплинути на інших за допомогою прохання, переконання, висловлення захоплення).

- Соціально-ритуальна (використання норм , звичаїв і традицій під час знайомства і гостинності).

- Паралінгвістична спілкування за допомогою міміки, жестів, виразу обличчя).

- Правильна і чітка вимова, вільне володіння словом, уникнення слів-паразитів, зайвих іншомовних слів, наголошування на головних думках,

фонетична виразність, чітка дикція, розмірений темп мовлення, правильне використання логічних наголосів і психологічних пауз, поєднання змісту і тону, слів, міміки і жестів – необхідні елементи мовної культури менеджера.

Культуру мовлення менеджера характеризують такі ознаки:

- 1) Правильність, тобто відповідність прийнятим орфоепічним, орфографічним, граматичним, лексичним нормам;

- 2) Різноманітність: постійне збагачення мовлення;

- 3) Виразність – уміння оригінально висловити свою думку для того, щоб ефективно впливати на співрозмовника;

- 4) Ясність, тобто зрозумілі для слухачів висловлювання;

- 5) Чистота – уникнення невластивих українській мові іншомовних запозичень;

- 6) Стислість формує уміння говорити по суті;

- 7) Доцільність значить уміння розмовляти по суті, залежно від ситуації та співрозмовника.

Залежно від позиції менеджера, завдань та функцій, які він реалізує, наведені ролі можуть бути притаманні їм різною мірою, хоча кожен менеджер приймає рішення, працює з інформацією і виступає керівником відносно певної організації.

Менеджер повинен також володіти високою психологічною культурою, використовувати переваги емоційного інтелекту як є невід'ємної частини загальної культури людини.

Формування професіограми менеджера передбачає наступні мовно-комунікативні компетенції:

– глибокі професійні знання і оволодіння понятійно-категоріальним апаратом певної професійної сфери та відповідною системою термінів;

– досконале володіння сучасною українською літературною і іноземною мовами [9];

– знання етикетних мовних формул і вміння ними користуватись у професійному спілкуванні;

– уміння працювати з відкритим мисленням;

– уміння орієнтуватись у масивах різномовної та різнотипної інформації українською та іноземними мовами, використовуючи різні канали комунікації;

– володіння інтерактивним спілкуванням (миттєво відповідно реагувати на нову інформацію у контексті попередніх даних);

– володіння основами риторичних знань і вмінь;

– уміння оцінювати комунікативну ситуацію і приймати професійне рішення та планувати комунікативні дії [5].

Висновки. Менеджер є багатопрофільним фахівцем. Його функції поєднують системне проективне мислення, глибокі інженерні

знання, інноваційну культуру, знання і вміння менеджера проекту, організатора виробництва в умовах сталого розвитку і фасилітатора міжпрофесійної комунікації [7].

Таким чином, ділова комунікація менеджера – це вагома частина загальної професійної культури фахівця. А професіограма менеджера з позиції ділової комунікації – це система комунікативних норм, знань, умінь і цінностей, яка реалізується у процесі професійної комунікації і є необхідною, що супроводжує його професійну діяльність у виробничій сфері. Сучасний менеджер – це особистість нового типу, яка повинна мати нестандартний погляд на речі і при цьому компетентно аргументувати свою думку, володіти вмінням емоційно, достатньо гнучко і адаптивно комунікувати, щоб переконувати словом і впливати на команду з метою досягнення успішних професійних результатів.

Список використаних джерел

1. Амеліна С. М. Теоретико-методичні основи формування культури професійного спілкування у студентів вищих аграрних навчальних закладів. Автореф. дис. д. пед. н.: теорія і методика професійної освіти. Харків: ХНПУ, 2008.

2. Лузан П. Г. Активізація навчально-пізнавальної діяльності майбутніх кваліфікованих робітників засобами проблемного навчання Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Сер.: Професійна педагогіка, 2012. С. 26-29.

3. Осовська Г. В. Комунікації в менеджменті. Київ: Кондор, 2017.

4. Ярощук І. Д. Теоретичне обґрунтування професіограми еконо-

міста з позицій ділової комунікації, 2009. С. 31-35.

5. Гапонова Л. Є., Голенко В. М., Леонова Н. В.. Українська мова (за професійним спрямуванням). Дніпропетровськ: НМетАУ, 2012.

6. Хміль Ф. І. Ділове спілкування. К.: Академвидав, 2004.

7. Рудницька Н. А. Проблема розробки освітніх стандартів інженерів аграрного профілю з урахуванням досвіду професійної підготовки агроінженерів Франції. Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. № 2. 27-31 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://journals.urau.ua/apppfo/article/view/85311>.

© Н.А. Рудницька, К. В. Ковтун

8. Бахтін, М. М. Проблема мовних жанрів. Літературно-критичні статті. М.: Худ. літ., 1996. С. 428-472.

9. Стандарт вищої освіти ступеня «магістр» галузі знань 28 публічне управління та адміністрування спеціальність 281 публічне управління та адміністрування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/12/SVO_magistr_281-074-Publichne-upravlinnya-ta-administruvannya_red.pdf

References

1. Amelina S. M. (2008). Teoretyko-metodychni osnovy formuvannia kultury profesiinoho spilkuvannia u studentiv vyshchych ahrarnykh navchalnykh zakladiv. Avtoref. dys. d. ped. n.: teoriia i metodyka profesiinoi osvity. Kharkiv: KhNPU.

2. Luzan P.H. (2012). Aktyvizatsiia navchalno-piznavalnoi diialnosti maibutnikh kvalifikovanykh robitnykiv zasobamy problemnoho navchannia Naukovyi visnyk Instytutu profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy. Ser.: Profesiina pedahohika.

3. Osovska H. V. (2017). Komunikatsii v menedzhmenti. Kyiv: Kondor.

4. Iaroshchuk I. D. (2009). Teoretychne obgruntuvannia profesiohramy ekonomista z pozytsii dilovoi komunikatsii. Seriia: 2. p. 31-35.

5. Haponova L. Ie, Holenko V. M., Leonova N.V. (2012). Ukrainska mova (za profesiinym spriamuvanniam). Dnipropetrovsk: NMetAU.

6. Khmil F. I. (2004). Dilove spilkuvannia. K.: Akademvydav.

7. Rudnytska N. A. (2016). Problema rozrobky osvitnikh standartiv inzheneriv ahrarnoho profilu z urakhuvanniam dosvidu profesiinoi pidhotovky ahroinzheneriv Frantsii. Aktualni problemy pedahohiky, psykhologii ta profesiinoi osvity. Retrieved from <http://journals.uran.ua/apppfo/article/view/85311>.

8. Bakhtin, M. M. (1996). Problema movnykh zhanriv. Lyteraturno-krytychni statii. M. : Khud. lit., p. 428-472.

9. Standart vyshchoi osvity stupenia «mahistr» haluzi znan 28 publichne upravlinnia ta administruvannia spetsialnist 281 publichne upravlinnia ta administruvannia Retrieved from http://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/12/SVO_magistr_281-074-Publichne-upravlinnya-ta-administruvannya_red.pdf

COMMUNICATIVE PROFESSIONAL PROGRAM OF A MANAGER FROM THE POSITION OF BUSINESS COMMUNICATION

N. A. Rudnytska, Kovtyn K.V.

Abstract. The article explores basic professional communication knowledge, skills and manager's skills, defines their importance in the performance of professional duties,

© Н.А. Рудницька, К. В. Ковтун

describes the profession of manager in the position of business communication. This research analyze also the model of communication on the material of the communicative professiogram of the manager, outlines priority directions of business communications and professional social perception. It has been found out that the professional program of a manager in the position of business communication is a system of communicative norms, knowledge, skills and values, which is realized in the process of professional communication and is a necessity that accompanies his professional activity in the industrial area.

An important and necessary requirement of the present is the multidisciplinary nature of the manager as the head of a distinguished unit of the enterprise and his professional communication skills related to this. His communications combine system design thinking, deep engineering knowledge, an innovative culture, the knowledge and skills of a project manager, a production organizer in a sustainable development environment, and an interprofessional communication facilitator.

Issues provide algorithmic communication actions to develop standards of professional communication competence of a specialist.

Keywords: *professiogram, linguistic personality, communicative competence.*